

Art-terapia vizual-plastică utilizată în reeducarea delicvenților care se află sub efectul drogurilor

Chiperi Nadejda, *lector superior universitar,
catedra Psihopedagogie specială, UPS "Ion Creangă"*

SUMMARY

This article is intended to confirm that a set of goals should be established for each offender under the influence of drugs. But short-term goals, intermediate single or referring to them only to be presented. Using partial goals is designed to meet their needs for success: these delinquent whose life is a succession of failures.

When he succeeds, he begins to distrust his therapist and the institution. Gaining confidence delinquent is a prerequisite for successful therapeutic systems and methods to achieve the necessary therapeutic work and practice modern social psychology.

Delicventul dependent de drog poate fi caracterizat printr-un cerc dublu: un cerc de ostilitate și atitudine violentă față de ceea ce-l înconjoară precum și un cerc auto-destructiv, un fel de sinucidere prelungită, cauzată de lipsa de curaj ca să comită actuala sinucidere.

Delicvenții descriu necesitățile lor pentru droguri prin puține motive:

1. Ca o modalitate de a continua să trăiască, amortizând amintirile traumatice din copilărie, de abuz sever în familia și mediul lor; amintiri ce-i opresc de la procesul de învățare și dezvoltare.
2. Drogurile le furnizează un simț de putere și încredere în sine care le lipsește.
3. Asocierea lor inițială cu lumea delicventă i-a introdus în consumul de droguri. Drept consecință, crima devine o modalitate de a primi droguri, obținând un sens de încredere și excitare.

Majoritatea acestor delicvenți demonstrează o dizabilitate majoră pentru a împărtăși dificultățile lor cu părinții. Ei simt că nu au în „cine avea încredere”, fie din familia lor sau din alți profesioniști. Exprimarea verbală cu furie nu este suficientă pentru delicvenții ce doresc să-și exprime furia lor în acțiuni, o modalitate de a reduce propriul lor sens de sfârșit fatal (în nici un fel). După cum a fost menționat mai înainte, dependența de droguri și înclinația spre crimă ating un fel de proces orb de sinucidere. Deci ei au nevoie să se calmeze și ei reușesc să facă asta doar prin intermediul drogurilor [5, p. 61].

Respingerea naște înstrăinarea. Sentimentul de înstrăinare față de familie și societate constituie o exprimare exterioară a înstrăinării față de sine însuși și față de faptul de a nu-și controla propria viață.

Pe baza experienței dobândite pe parcursul procesului de reeducare a delicvenților minori, prin îmbinarea mai multor strategii educative, numeroși psihologi și pedagogi au evidențiat rolul art-terapiei vizual plastice, ca și al meloterapiei și ergoterapiei în resocializarea acestor tineri. Guindon (1970, p. 71), în urma unei bogate activități manageriale și psihopedagogice de reeducare a adolescenților din centrul Boscovile (Quebec) scrie următoarele: „...tânărul care trăiește experiența corectă a unei munci date, va reuși să-și stăpânească organismul său, să domine un anumit sector al realității, să controleze instrumentele, să opereze o schimbare în mediul exterior într-o manieră care să producă un anumit lucru ce poartă marca originală a efortului său personal (...), obținând o veritabilă satisfacție în activitate și o recunoaștere, o valorizare de către alții (...) Stima de sine crește și imaginea de sine este corectă grație acestor efecte” [6, p. 76].

În atelierul de art-terapie destinat delicvenților sub efectul drogurilor se desfășoară activități de psihoterapie prin mediere ”artistică”, nu atât de scopul de abordări psihodiagnostice, cât mai ales cu scopuri catartice și educative/reeducative.

O astfel de activitate prin redarea succintă a experienței realizate în atelierul de pictură din cadrul ”centrului de observare și educație supravegheată” din Savigny-sur-Orge, din regiunea pariziană.

În atelierul de pictură s-au constituit de 8-10 minori delicvenți sub efectul drogurilor, astfel încât activitatea să poată fi condusă într-o manieră de încredere și libertate de expresie. Subiecților li s-au pus la dispoziție numeroase culori și, la alegere câte o coală albă sau neagră, cu dimensiuni de 50/65 cm sau doar o jumătate de coală, fixată pe o tablă sau pe zid. Dintre cele 10 teme propuse de minori delicvenți, s-a reținut tema ”O familie surprinsă de furtună în pădure”. Ei nu trebuia să apeleze la creion sau la gumă, cerându-li-se să realizeze fiecare mai multe picturi într-o notă cât mai personală [2, p. 49].

Minorii erau observați în timpul activității, notându-se comportamentul general, atitudinea față de activitatea picturală, perseverența, relațiile cu educatorii, cu colegii, precum și modalitățile de realizare a picturilor, respectiv ”dinamica execuției” : traseele picturale, ritmul acestora, tehnica. S-au urmărit și transformările survenite în tehnica picturală, în raport cu tema, pe parcursul realizării de către minori a desenelor, ceea ce pare a avea rezonanțe particulare. Iată câteva exemple de asemenea transformări:

- Activitatea ”rațională” și rigidă devine senzorială și suplă;
- Desenul fin și precis ia un aspect tumultuos;

- Desenul trece de la un stil artificial, de tip ilustrată, la orientare personală, care exprimă furtuna;

- Tonurile cromatice se luminează, iar pădurea devine feerică, prin opoziție cu picturile anterioare care erau sumbre;

- Tonurile cromatice devin obscure, iar desenul este inform, iar climatul este depresiv, ceea ce nu era cazul în desenele precedente.

În ceea ce privește planul diagnostic s-a remarcat pe o parte, impresia de dramă care se degajă din majoritatea desenelor, iar pe de altă parte, marea diversitate a producției plastice.

În reprezentarea pădurii, nu s-a întâlnit la minori delicvenți sub efectul drogurilor nici o evocare din domeniul infantil al poveștilor, al povestirilor. În desene are loc o proiecție a angoasei, induse de cuvântul ”furtună”, iar cuvintele ”pădure” și ”familie” au evocat la unii subiecți idei sumbre și neliniștitoare de rătăcire, de nenorocire[6, p. 74].

Interesantă este analiza diversității producțiilor picturale pe care o redăm mai jos.

Tonalitățile cromatice variază verdele viu, nu domină decât în 19 desene, din cele 86; 18 sunt realizate pe fond negru; la 20 de desene ramurile arborilor sunt desfrunzite, sunt colorate în oranj sau gri, ori în negru.

Pădurea este realizată în moduri foarte diferite: a) fie fără nici o formă a arborilor (o masă compactă de verde crud trasată dintr-o mișcare lentă și giratorie, figurînd o vedere din avion);

b) fond verde sumbru raiat de negru și cu pete roșii ect.; c) sub formă de frize, prin repetiția trunchiurilor verticale cu coroane confuze; d) sub forma unei păduri dese, din care se detașează diferiți arbori mai bine conturați; e) sub forma unei juxtapuneri de arbori de diverse specii, dar care, în pofida multiplicării lor, nu reușesc să constituie o pădure (repetiție stereotipă a unei regularități decorative total incapabilă să creeze un climat de pădure). Arborele exprimă personalitatea subiectului pentru imaginația dinamică, arborele ține în mod ferm de ”constanța verticală”, el materializînd în mod direct gestul spontan și liber prin care senzorialitatea și efectivitatea, eventual reprimată, se pot exterioriza [4, p. 23].

Dimensiunile familiei cresc sau descresc în așa picturi nu este redat nici un personaj; în unele nu există decât un personaj (copil, tînăr, adult); în altele familia este refuzată, în favoarea unui cuplu (cuplu de îndrăgostiți sau prinți fără copii, cuplul de copii-în patru desene). Familia poate fi redusă, prin absență, la un singur părinte: sunt desenați doar mama și copilul sau tatăl și copilul. În sfîrșit, în 40 de picturi (47% din cazuri), familia este redată complet: tatăl-mama-copilul/copii.

În general, climatul se diversifică: cerul este în mod obișnuit zbuciumat (gri, de ploaie sau întunecat, tumultuos); totuși, în 24 de picturi cerul rămîne liniștit sau bleu, arborii pot să se

plieze după vînt, se înclină, uneori sunt căzuți, loviți de furtună; alteori, arborii pot juca un rol de figurați pasivi în scena generală a picturii, fiind lipsiți de semnificații; cel mai ales sub arbori sau prin deschiderea umbrelor; impresia generală ce se desprinde din picturi este cînd de inderfernță, cînd de poezie, cînd de incertitudine, de violență sau de disperare.

Analiza producțiilor picturale ale minorilor sa realizat și în raport cu gravitatea caracterului antisocial al tulburărilor de conduită și cu specificul tulburărilor personalității, în cadrul cărora inadaptația socială era un simptom [6, p. 76].

Studierea eventualelor relații dintre caracteristicile picturilor și tulburările comportamentale este dificilă. Totuși, pornind de la datele anchetelor sociale și de la examenul personalității subiecților, pe baza analizei complexe a picturilor fiecărui subiect, s-au propus proiecte educative personalizate, în cadrul cărora s-au specificat și tehnicile psihoterapeutice, ergoterapeutice și socioterapeutice la care să se apeleze.

Un set de scopuri trebuie stabilit pentru fiecare delicvent sub efectul drogurilor în parte. Dar scopurile de scurtă durată, simple sau intermediare ce se referă la ei trebuie doar prezentate. Folosirea scopurilor parțiale este menită să îndeplinească necesitățile lor pentru succes: acestor delicvenți căror viață constituie o succesiune de eșecuri. Cînd el reușește, el începe să aibă puțină încredere în terapeutul său și în instituție. Acum cu ajutorul celor ce el crede că poate avea încredere, el vrea să asculte și să înțeleagă din nou felul său de a fi. Deci, cîștigarea încrederii delicvenților este o condiție esențială pentru succesul sistemelor terapeutice și pentru îndeplinirea metodelor terapeutice necesare în munca social-modernă și în practicile psihologiei.

Bibliografie

1. Bobon, J. (1962), Psychopathologie de l'expression, Masson, Paris.
2. Broustra, J. (1988), Expression et psychose, E.S.F., Paris.
3. Deac, M. (1984), Metaforele realității (prefața la albumul Sabin Bălașa), Editura Meridiane, București.
4. Gruner, S., Mazerol, M-T., Atelier de peinture dans un centre d'observation pour jeunes delinquants. Etude sur un theme: "Une famille surprise par l'orage en foret", Annales de Vaucresson, 2, p. 191-229.
5. Koch, C., (1958) Le test de l'arbre, Niel, Paris.
6. Preda, V., (2006), Terapii prin mediere artistică, Editura presa universitară clujeană, Cluj-Napoca.